Річард Грегор сидів біля запорошеного столу в приміщенні ООО — "Особливого Окремого Осередку" Всесвітньої Служби Знеопоганення Планет і втомлено перегортав чималий список. У списку тому було 2305 позицій. Грегор намагався перевірити, чи, бува, чого не пропустив.

Протирадіаційне мастило? Є. Вакуум-сполохи? Є. Якесь там водночасне причандалля? Є... Наче все на місці.

Він позіхнув і глянув на годинника. Час уже повернутись Арнольдові, його компаньйону. Арнольд поїхав замовити всі ті 2305 позицій і простежити, щоб їх надійно та ощадливо повантажили на борт космольота. Через кілька годин осередок ООО має, згідно з графіком, стартувати для виконання чергового важливого завдання.

Але чи передбачив він у списку все, що треба? Адже космічний корабель — то "річ у собі", самодостатня й самозабезпечувана.

Якщо у вас десь на планеті Дурдім-II скінчаться харчі, ви там не знайдете крамниці щось собі прикупити. І коли у вашому двигуні, скажімо, погорять прокладки, ніяка ремонтна служба не поспішить вам їх замінити. Ви мусите мати запасні прокладки тут же, на борту. А ще — інструмент, щоб їх замінити, а ще — інструкції, як це робиться. Космос надто великий, аби в ньому могло існувати щось подібне до аварійного сервісу.

Сепаратор повітря? Є. Спецсигарети? Є. Схоже, ракета перетвориться на універсальний магазин, подумав Грегор.

Він відсунув список, витяг колоду пошарпаних карт і став розкладати абсолютно нерозв'язний пасьянс, якого колись сам вигадав.

Минуло кілька хвилин, і до контори жваво вскочив Арнольд.

Грегор підозріливо глянув на компаньйона. Коли цей хирлявий хімік чимчикував отак — пританцьовуючи, ще й з осяйною посмішкою на широкому обличчі, — це зазвичай означає, що фірмі ООО світять неабиякі клопоти.

— Все роздобув? — запитав Грегор.

— Більше ніж усе,— гордовито повідомив Арнольд.

— Маємо вже злітати о...

— Злетимо, ще й як! — вигукнув Арнольд. — Я, між іншим, заощадив нам з тобою цілу купу грошей,— додав він, сідаючи на край стола.

— Ой, лихо... — зітхнув Грегор. — Що ти там іще накоїв?

— Зваж сам,— значливим тоном почав Арнольд. — Згадай, у що насправді обходиться спорядження звичайнісінької експедиції. От ми напаковуємо у ракету 2305 найменувань — про всяк випадок: може, щось знадобиться. В результаті скорочується корисне навантаження, обмежується життєвий простір, а весь той мотлох так і лежатиме без ужитку!

— Хіба тільки раз чи два врятує нам життя,— докинув Грегор.

— А я це взяв до уваги,— сказав Арнольд. — Уважно вивчив питання. І тепер маю змогу сильно урізати той наш список. Бо трапилася крихта щастя — я знайшов річ, справді необхідну для будь-якої експедиції. Незамінну річ.

Грегор підвівся й загрозливо посунув до компаньйона. В його мозку замигтіли картини заподіюваного каліцтва, та все ж він зусиллями волі стримав себе.

— Арнольде,— мовив він. — Я не знаю, що ти накоїв. Але найкраще було б, якби ти приставив ті 2305 найменувань на борт і надійно їх там закріпив.

— Я не міг цього зробити,— нервово хихотнув Арнольд,— бо витратив всі гроші. Але ця штука окупить усе.

— Яка штука?

— Одна справді незамінна річ. їдьмо до ракети, там побачиш.

Більше Грегор не витяг з нього ні слова. Всю дорогу, до космопорту Кеннеді Арнольд лиш таємничо всміхався сам до себе. їхня ракета вже стояла на місці старту, готова злетіти за кілька годин.

Арнольд гордовитим жестом розчинив люк.

— Ось! — проголосив він. — Перед тобою те, про що астронавти могли тільки молитися.

Грегор зайшов до ракети й побачив велику, химерного вигляду машину з безліччю розсипаних там і сям циферблатів, лампочок та індикаторів.

— Що це? — спитав він.

— Ну, хіба не красуня? — Арнольд любовно погладив машину рукою. — Той Міжзоряний Тандитник Джо хотів був її приховати, але я таки її видурив майже за безцінь.

Грегорові все стало ясно. Йому вже доводилось мати справу з Міжзоряним Тандитником Джо, і завжди такі оборудки кінчалися швидко і нещасливо. Придбане у Джо причандалля начебто

працездатне; але коли, як і в яких ситуаціях його можна використовувати — це нікому не відомо.

— Ніякого мотлоху, коли він від Джо,— суворо заявив Грегор,— я в політ більше ніколи не візьму. Доведеться продати цю потвору як металобрухт. — І він став виглядати яку-небудь добрячу залізяку, аби розбити машину.

— Зачекай,— зупинив його Арнольд. — Дай я тобі все розповім. Уяви собі: ми далеко у космосі, і в нас відмовив двигун. Ми перевірили, в чому річ, і виявили, що у третьої шестерні відпала й кудись закотилася гайка. Ми її не знайшли. Що будемо робити?

— Знайдемо запасну гайку сосеред двох тисяч трьохсот п'яти найменувань, яких ми повантажили саме на такі випадки,— твердо відповів Грегор.

— Ага! Але ти не включив до списку дюралеві гайки діаметром чотири дюйми! — радісно вигукнув Арнольд. — Я список продивився. Ну, і що ж тоді?

— Не знаю,— сказав Грегор. — Скажи ти.

Арнольд підійшов до машини й, натиснувши якусь кнопку, гучно й чітко проголосив:

— Дюралюмінієва гайка, діаметр чотири дюйми!

Машина загуділа, забурмотіла... заблимали лампочки. Тоді враз передня панель машини відхилилась назад, і на світ з'явилася блискуча свіжовироблена дюралева гайка.

— От що ми зробимо! — заявив Арнольд.

— Гм,— озвався Грегор. Він не був аж надто вражений. — Значить, вона вміє робити гайки. А що вона ще вміє?

Арнольд вдруге натиснув кнопку:

— Фунт свіжих креветок.

Штовхнув панель і видобув креветки.

— Забув звеліти, щоб вона їх очистила,— пробурчав Арнольд. — Ну, гаразд. — І натиснув кнопку: — Графітовий пруток, чотири фути завдовжки, діаметр два дюйми.

Цього разу панель розкрилася ширше й надовго, бо пруток був величенький.

— А що іще вона вміє? — спитав Грегор.

— А чого б іще тобі заманулось? — відгукнувся Арнольд. — Маленького тигреняти? Карбюратора висхідного типу, модель А? 25-ватової лампочки чи палички жувальної гумки, га?

— Ти хочеш сказати, що вона може утнути все, що хочеш? — пробелькотів Грегор.

— Так, узагалі все що завгодно. Це — Виробник! Можеш спробувати сам.

Грегор спробував — і швидко видобув, одне за одним, пінту свіжої води, ручний годинник, банку соусу до крабів.

— Гм, гм,— тільки й сказав він.

— Зрозумів тепер, про що йдеться? Хіба це не краще, ніж завантажувати 2305 назв різного мотлоху? Хіба не простіше, не логічніше — виробляти все, що потрібно, лиш як виникне така потреба?

— Звучить привабливо,— мовив Грегор. — Тільки ж...

— Що тільки ж?

Грегор похитав головою. А справді — що? Він не мав жодного уявлення. Просто давно переконався на власному досвіді, що всі технічні новинки ніколи не бувають такими корисними, надійними, взагалі доречними, як видаються на перший погляд.

Він довго думав, тоді натиснув кнопку й промовив:

— Транзистор, тип G серії 1324E.

Машина загуділа й відкинула панель, явивши світові маленький транзистор.

— Непогано,— відзначив Грегор. — А що ти там робиш?

— Обчищаю креветки,— відповів Арнольд.

Поласувавши смачним салатом з креветками, компаньйони запитали в диспетчерів дозволу на зліт, і за годину ракета була вже в космосі.

Вони прямували до Деннета-IV, невеликої планети в сузір'ї Скарабея. Планета ця була тепла, волога і вельми родюча, але мала одну неприємну особливість: на ній майже весь час ішов дощ. Власне, дощило там дев'ять годин з кожних десяти, а в ту десяту годину все одно заходило на дощ.

На них чекала не така вже важка робота. Для багатьох планет, що відзначалися тими чи іншими неприємними особливостями, давно вже розроблено принципи регулювання клімату. Щоб змінити обличчя планети, фірмі ООО вистачить якихось кілька днів.

Подорож була не багата на події. Аж ось нарешті в ілюмінаторах з'явився Деннет. Арнольд вимкнув автопілот і спрямував ракету вниз, крізь щільну хмарову оболонку. Потім вони ще кілька миль спадали у білястому, майже прозорому серпанку. Тут компаньйони побачили гірські вершини й видивилися собі між них голу сіру рівнину.

— Дивний, одначе, колір мав ландшафт,— зауважив Грегор.

Арнольд кивнув. Він невимушено і вправно виконав звичний спіральний маневр, тоді вирівняв ракету, спустив її ще ближче до рівнини й, вимкнувши двигуни, зробив посадку.

— Ти ба, ніякої рослинності,— задумливо мугикнув Грегор.

За мить вони взнали, в чім річ. Ракета трошки зависла у порожнечі, тоді враз прошила наскрізь усю ту сіру рівнину й, пролетівши вниз ще вісім футів, тицьнулась у твердий ґрунт.

Сіра рівнина являла собою ніщо інше, як туман, але туман такої густини, що можлива тільки на Деннеті.

Компаньйони мерщій відстебнулися й почали рахувати в себе зуби, кості та суглоби. Лиш переконавшись, що нічого важливого не поламали, заходились оглядати корабель.

Для бідолашної старенької ракети падіння не минулося даром. Геть вийшли з ладу рація та автополіт. Погнулись десять пластин хвостового оперення. А що найгірше — розбилися на друзки кілька тендітних елементів управління.

— Нам іще пощастило,— промовив Арнольд.

— Так,— сказав Грегор, вдивляючись у щільну запону імли. — Тільки наступного разу посадку хай робить автоматика.

— Як на те, то я навіть радий, що так сталось,— відгукнувся Арнольд.— Зараз ти сам побачиш, що наш Виробник — то справжній рятувальник. Нумо, до роботи!

Вони склали список усіх пошкоджених вузлів та деталей. Арнольд підступив до Виробника, натиснув кнопку й проказав:

— Приводна пластина, площа п'ять на п'ять дюймів, товщина півдюйма, сплав типу 342.

Машина вмить подарувала їм пластину.

— Нам їх треба десять штук,— сказав Грегор.

— Знаю. — Арнольд знову натиснув кнопку: — Ще одну.

Машина нічого не видала.

— Мабуть, слід промовляти команду повністю,— здогадався Арнольд. Гепнув кнопку кулаком і проголосив: — Приводна пластина, площа п'ять на п'ять дюймів, товщина півдюйма, сплав 342.

Машина мовчала.

— Дивні справи,— сказав Арнольд.

— Ой, не дивні... — зітхнув Грегор, відчуваючи, як у животі в нього щось раптом ніби опустилось.

Арнольд спробував ще раз — безуспішно. Він подумав трохи, тоді натиснув кнопку й сказав:

— Пластмасова чашка.

Машина виробила чашку з яскравої блакитної пластмаси.

— Ще одну,— звелів Арнольд. Виробник лишився байдужим, і тоді Арнольд замовив воскову свічку. Машина йому не відмовила. — Ще одну воскову свічку,— проказав Арнольд. Машина на видала нічого.

— Дуже цікаво,— мугикнув Арнольд. — Мабуть, мені слід було обмислити й таку можливість.

— Яку можливість?

— Очевидно, Виробник ладен продукувати все що завгодно, але тільки в одному примірнику. — Арнольд зробив експеримент: зажадав від машини вироблення двох олівців. Вона виконала замовлення негайно, але видала лиш один олівець.

— Що ж, чудово,— сказав Грегор. — Нам потрібно ще дев'ять пластин, а для управління — чотири однакові деталі. Що будем робити?

— Щось придумаємо,— бадьоро відповів Арнольд.

— Буду сподіватися,— мовив Грегор.

Надворі пішов дощ. Компаньйони засіли щось придумувати.

— Є тільки одне пояснення,— промовив Арнольд через кілька годин.

— Принцип насолоди.

— Га? — стрепенувся Грегор. Він був задрімав, уколисаний лагідною скоромовкою дощу, що сипав по шерехатих боках космольота.

— Ця машина, напевне, має своєрідні розумові здібності,— сказав Арнольд. — Зрештою, що вона робить? Одержує певні спонукальні імпульси, трансформує їх у виконавчі команди і виробляє той чи інший продукт за програмою, закладеною в її пам'ять.

— Атож, саме так,— погодився Грегор. — Тільки все — в одному-єдиному примірнику.

— Еге ж. Але чому тільки в одному? Саме тут — ключ до всієї проблеми. По-моєму, Виробник сам приписав обмеження, зумовлені притаманним йому потягом до насолоди. Чи, може, квазінасолоди.

— Я не встигаю за твоєю думкою,— сказав Грегор.

— Та ось, подумай сам. Ті, хто створили машину, навряд чи закладали в неї такі обмеження. Тоді єдине пояснення полягає ось у чому: якщо машина за своєю конструкцією належить аж до такого ступеня складності, вона набуває квазілюдських властивостей. Від вироблення якоїсь нової речі вона дістає щось схоже на людську насолоду. Але новою річ буває тільки перший раз. Отже, після цього Виробник хоче продукувати вже щось інше.

Грегор поринув у млявий напівсон. А Арнольд вів своєї:

— Повне здійснення своїх потенціальних можливостей — ось чого б хотіла будь-яка машина. Превалююче бажання нашого Виробника — створити все, що тільки можна створити. З цієї точки зору дублювання будь-там-чого — лише марне витрачення часу.

— Слухай, це найсумнівніший спосіб міркування — я такого ще не чув ніколи,— раптом озвався Грегор. — Але припустімо, що ти маєш рацію. Що в такому разі ми можемо вдіяти?

— Не знаю,— похилив голову Арнольд.

— Я так і думав.

На обід того дня Виробник сотворив їм пречудовий ростбіф. А на десерт вони їли яблучний пиріг із сиром a la machine. Це деякою мірою піднесло їм настрій.

— Замінники... Ось що ми маємо спробувати,— заговорив Грегор, наївшися й затягнувшися сигарою ex machine. — Для цих пластин годиться не один лиш сплав 342. Є ще безліч матеріалів, які добре служитимуть аж до повернення на Землю.

Проте Виробника більше не вдалося піддурити на вироблення пластин із заліза чи з будь-яких сплавів на основі заліза. Вони легко підмовили машину на пласт з бронзи, але відтак вона не погодилась видавати мідь та олово. Прийнятним, щоправда, виявився для неї алюміній, а за ним — кадмій, платина, золото та срібло. Далі з'явилася зовсім уже унікальна річ — пластина з вольфраму; Арнольдові було цікаво знати, як машина її витоплювала. Зате Грегор категорично відкинув плутоній, тож їм таки забракло підхожих металів. Арнольд раптом згадав про надміцну кераміку — це замінник непоганий. Остання ж пластина була з кристалічного цинку.

Звичайно, є загроза, що чисті метали розтопляться в умовах космічної спекоти; але якщо застосовувати відповідне охолодження, вони все ж витримають до Землі. А загалом компаньйони цієї ночі попрацювали на славу і потім ще довго зичили здоров'я один одному, попиваючи чудовий, хоча трошечки маслянистий, сухий херес.

Наступного дня, прикріпивши нові пластини, вони могли як слід помилуватись на справу рук своїх. Хвіст ракети був вельми схожий на клаптеву ковдру.

— По-моєму, навіть красиво,— сказав Арнольд.

— Сподіваюсь, вони не відваляться,— мовив Грегор. — Тепер що — система управління?

Тут була зовсім інша заковика. З ладу вийшли чотири однакові детальки: мініатюрні витончені штучки із скла й дротинок. Ніякі замінники для них неможливі.

Першу детальку машина видала їм без вагань. І — все. До полудня обом уже все остогидло.

— Так нічого й не придумаємо? — спитав Грегор.

— Давай не зараз. Зробимо перерву на обід.

Вони зважили, що непогано б покуштувати салат з омарів, і зробили машині відповідне замовлення. Виробник трохи погудів і не видав нічого.

— Що там знову не так? — обізвався Грегор.

— Ось цього я й боявся,— сказав Арнольд.

— Боявся чого? Ми ж раніше омарів не питали!

— Еге,— мовив Арнольд,— зате питали креветки. І ті, й ті — родичі раків. Боюся, Виробник уже розбирається в біологічній класифікації.

— Тоді, може, відкриємо банку-другу консервів,— запропонував Грегор.

На обличчі в Арнольда з'явилась вимучена посмішка.

— Розумієш... коли я купив того Виробника, я подумав, що нам не треба буде... Я хочу сказати...

— То консервів нема?

— Нема.

Вони знову пішли до машини й замовили сьомгу, форель і тунця. Ніякого скутку. Тоді спробували спитати смаженої свинини, баранячого окосту, телятини. Знову нічого.

— Схоже, він узяв отой наш учорашній ростбіф за представника всіх ссавців,— сказав Арнольд. — Це дуже цікаво. Може, ми з тобою ще створимо нову теорію видів...

— Якщо не помремо з голоду,— урвав його Грегор. Він спробував спитати смажене курча, і цього разу Виробник виконав замовлення без вагань.

— Евріка! — загорлав Арнольд.

— Чорт!.. — буркнув Грегор. — Треба було хоч індичку попросити!

На Деннет невпинно падав дощ. У тому мерехтливому серпанку майорів строкатий, мов клаптева ковдра, хвіст корабля. Арнольд заглибився в обчислення — смикав туди й сюди логарифмічну лінійку. Грегор, допивши херес і зробивши безрезультатну спробу замовити ящик шотландського віскі, заходився розкладати пасьянс.

Вечеря в них була зовсім нужденна — те, що лишилось од обіднього курчати. Зате Арнольд скінчив свої обчислення.

— Він має спрацювати.

— Хто — він?

— Принцип насолоди. — Арнольд підвівся й почав міряти кроками кабіну. — Оскільки ця машина має квазілюдські властивості, то, очевидно, в неї є здатність до навчання. Думаю, що ми зможемо навчити її одержувати насолоду від багаторазового виготовлення одного й того самого продукту. От, скажімо, елементів системи управління.

— Спробувати варто,— сказав Грегор.

Пізно вночі вони прийшли до машини із зверненнями. Арнольд виголосив переконливу промову про втіху, якої приносить повторювання. Грегор піднесеними словами доводив тезу про естетичну цінність процесу вироблення таких шедеврів мистецтва, якими є, наприклад, елементи системи управління,— не один раз, а багато-багато разів, і щоб кожний примірник був рівною мірою точний та досконалий... Арнольд у ліричних тонах оповідав машині про те високе захоплення, яке поймає нас, коли ми виготовляємо нескінченну низку однакових деталей. Ті самі деталі — знову і знову, в тому самому темпі. Це ж справжнє натхнення! І як це прекрасно, додав Грегор, з філософської точки зору, і як це близько відповідає самій неповторній натурі машини та її невичерпним здібностям. Як концептуальна система, вів він далі, повторювання (на відміну від простого створення) дуже близьке до стану ентропії, який означає вищу фізичну досконалість.

Клацаннями й миганнями Виробник давав зрозуміти, що слухає уважно. І коли надворі зайнялася волога й бліда, як мрець, Деннетова вранішня зоря, Арнольд натиснув кнопку й зажадав деталей системи управління.

Машина вагалася. Нерішуче заблимали лампочки, тоді замиготіли, неначе чогось шукаючи, індикатори. Немов у всій електронній утробі машини прокочувалась якась хвиля нерішучості.

Нарешті щось клацнуло. Панель відхилилася назад. І з'явилась іще одна деталька системи управління!

— Повелося! — загорлав Грегор і ляснув Арнольда по спині. Він тут же повторив замовлення, але на цей раз Виробник лише загудів — гучно й обурено.

І нічого не виробив.

Грегор спробував ізнову. Тепер машина не виявила жодних ознак вагання, але не видала і жодної деталі.

— Ну, а що ж тепер не так? — дивувався Грегор.

— Та ясно ж,— сумно озвався Арнольд. — Вона таки наважилася зробити одненьку копію — аби перевірити, чи не позбавляє себе чогось, відмовляючись од повторення. І, спробувавши раз, вирішила, що таке їй не до вподоби.

— Машина, якій не до вподоби копіювання? — простогнав Грегор. — Це — не по-людському!

— Навпаки,— з тугою мовив Арнольд. — Це аж надто по-людському...

Час було вечеряти, і компаньйони мусили пошукати, щб їстівного зажадати від машини. Овочевий салат видавався цілком приступним, але не дуже поживним. Виробник розщедрився на буханець хліба, але ніяких пирогів! Молочні продукти виключалися, оскільки якогось дня вони вже їли сир. Врешті-решт, після цілої години невдалих спроб та

помилок, Виробник виштовхнув із себе фунт китового м'яса — певно, засумнівався щодо біологічного походження китоподібних.

Потім Грегор повернувся до діла — знову став наспівувати машині тихі заклинання про втіхи повторного продукування. Рівний гул і періодичні спалахи лампочок свідчили, що Виробник ще його слухає.

Арнольд повитягав купу довідників і заходився розробляти новий план дій. Через кілька годин він скочив на ноги й радісно вигукнув:

— Я знав, що все одно знайду!

Грегор притьмом обернувся:

— Що?

— Замінник системи управління! — Він підсунув книжку Грегорові під носа. — Дивись. Один науковець з планети Веднер II розробив його ще 50 років тому. За сучасними поняттями, той замінник досі незграбний, але працювати може. І пристойно вмонтується в нашу ракету.

— Але з чого він виготовляється? — скрикнув Грегор.

— Це якраз найголовніше! Ми не пригадаємо, бо його роблять із гуми!

Він мерщій натиснув кнопку і зачитав визначення гумової системи управління.

Ніякої відповіді.

— Ти повинна виробити Веднерську систему! — загорлав Арнольд до машини. — Інакше то буде огидне зневажання власних твоїх принципів!

Він знову тицьнув у кнопку й, аж до болю старанно вимовляючи слова, ще раз прочитав визначення.

Ніякої відповіді.

Грегора раптом вразила жахлива підозра. Зайшовши до Виробника, він знайшов те, чого боявся, і підкликав Арнольда.

На задній стінці машини було пригвинчено фірмову пластинку. На ній вони прочитали:

"Виробник. Клас 3. Виготовлено у Веднерській лабораторії, Веднер II".

— Отже, вони вже використовували її для цього,— сказав Арнольд.

Грегор не мовив ні слова. Та воно, либонь, і сказати було нічого.

На сторінках космольота з'явились великі плями плісняви, а сталеві панелі в кормовій частині почали вкриватись іржею. Машина так само уважно вислуховувала гімн на честь повторення, який виспівували їй компаньйони, але ніяк не реагувала.

На весь зріст постала проблема — що вони їстимуть далі? Фрукти відпадали через отой яблучний пиріг, так само як і всі різновиди м'яса, риби, молочних продуктів і виробів із збіжжя. Кінець кінцем вони пообідали врозкид жаб'ячими лапками, печеними трав'яними кониками (за старовинним китайським рецептом), а ще було філе ігуани. Але тепер, оскільки зужито вже і ящірок, і комах, і земноводних, можливості машинного здобуття їжі можна було вважати вичерпаними.

В обох знеопоганювачів природного середовища з'явились ознаки занепаду. Довге Грегорове обличчя стало кощавішим, ніж завжди. Арнольд знайшов у своєму волоссі грудки плісняви. А надворі безперестанку періщив дощ. Цівки води невпинно перекреслювали ілюмінатори й зникали у мокрому ґрунті. Космоліт почав потроху осідати, неначе збирався сам себе поховати під дією власної ваги.

Для наступної трапези вони вже не придумали геть нічого.

І тут Грегорові сяйнула вирішальна ідея.

Він обмислив її ретельно. Ще одна невдача — і їхній моральний дух підупаде остаточно. Але він усе-таки спробує, хай навіть шанси на успіх — наймізерніші.

Він повільно наблизився до Виробника. Арнольд підвів голову і жахнувся шаленого блиску, що з'явився в очах компаньйона.

— Грегоре! Що ти робиш?

— Хочу подати цьому страховиську останню команду, — хрипким голосом проказав Грегор. Руки в нього тремтіли, та все ж він примусив себе натиснути кнопку й прошепотів вимогу.

Минула хвилина, і нічого не сталося. Тоді враз Арнольд скрикнув:

— Назад!

Машина захиталася й затрусилась. Стрілки на циферблаті смикались у всі боки, мерехтіли лампочки. Вічка індикаторів температури й потужності з червоних стали пурпуровими.

— Що ти звелів їй створити? — спитав Арнольд.

— Я не велів їй щось творити, — відповів Грегор. — Я звелів їй відтворитися!

Машину пройняло судорожне двигтіння, вона огорнулася хмарою чорного диму. Компаньйони кахикали й хапали повітря роззявленими ротами.

Коли дим розвіявся, вони побачили Виробника на тому самому місці, тільки з пооблупленою фарбою та покривленими стрілками на циферблатах. А поряд нього, виблискуючи свіжим машинним мастилом, стояв його двійник — Виробник номер два.

— Браво! — загорлав Арнольд. — Ти нас урятував!

— Ні, бери вище, — проказав Грегор, утомлений, але задоволений. — Я зробив нас багатіями. — Він повернувся до нового Виробника, натиснув кнопку й гарикнув:

— Ану, відтвори себе!

Не минуло й тижня, а Арнольд, Грегор і троє Виробників, закінчивши роботи на Деннеті, повернулись на космодром Кеннеді. Тільки-но приземлились, як Арнольд покинув космоліт і сів у таксі. Поїхав спочатку на Кенел-стріт, тоді в центр Нью-Йорка. Справи не забрали в нього багато часу — за якихось кілька годин він знову був на кораблі.

— Так. Усе гаразд,— повідомив він Грегора. — Я говорив із кількома ювелірами. Ми можемо, не підриваючи ринку, продати десь із 20 великих каменів. А потім, я гадаю, доручимо Виробникам зосередитись якийсь час на платині, а згодом... Що сталося?

Грегор похмуро зиркнув на нього.

— Ти нічого не помічаєш?

— Га? — Арнольд обдивився по кабіні, глянув на Грегора, тоді на Виробників — і тут помітив.

В кабіні, де раніш було три Виробники, тепер їх стояло четверо.

— Ти примусив їх зробити ще одного? — спитав Арнольд. — Нічого страшного. Звели їм — нехай кожний виробить по діаманту...

— Ти нічого не второпав, — сумно перебив його Грегор. — Дивися. — Він натиснув кнопку на ближнім до нього Виробникові: — Діамант.

Виробник став труситись.

— Ось тобі твій клятий принцип насолоди! — мовив Грегор. — Маєш тепер повторювання! Ці кляті машини упали в шал дітородіння.

Машина ще раз уся струснулась і спородила...

Ще одного Виробника.